PARTICULARITĂȚILE ÎMPUTERNICIRILOR INSTANȚELOR DE APEL ÎN PROCESUL CIVIL

Adrian GROSU, Facultatea de Drept

The present thesis entitled "Characteristics of appeal's courts empowerments in the civil trial" is consisted of: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography with 81 titles, 80 pages of basic text. Field of study and thesis objectives includes detailed examination of the empowerments that appeal's courts hold and their manifestation at the appeal's stage trial both with the trial's actions of the participants.

Hotărârile judecătorești reflectă dreptul în stare dinamică, adică în acțiune. Eficiența aplicării actelor normative se reliefează doar în măsura în care instanțele de judecată pronunță hotărâri în baza legii. Un factor important în înfăptuirea actului de justiție îl joacă numărul impunător de dosare cu care sunt puși față în față judecătorii din întreaga lume, ca urmare a diversificării relațiilor sociale reglementate de lege. Datele statistice cu referire la indicele de încărcătură efectivă pe judecător, care nu este altceva decât numărul de dosare aflat pe rol la un judecător într-o anumită perioadă de referință și se calculează prin raportarea numărului total de dosare la numărul judecătorilor care au activat efectiv la o instanță, arată existența unui număr de cca 1.259 de cauze per judecător – Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău; 1.269 de cauze – Judecătoria Centru, mun. Chișinău; 1.060 de cauze – Judecătoria Bălți etc. Pornind de la aceste date statistice, devine cert faptul că adoptarea unor hotărâri judecătorești, fără existența unor omisiuni sau greșeli, se prezintă ca o realitate puțin probabil de realizat, în totalitea exclusivă de cazuri.

Întru remedierea acestui fapt, s-a creat în legislația majorității statelor moderne un mijloc procedural, ce se manifestă sub forma căilor de atac și care are ca scop îndreptarea eventualelor erori care se pot ivi într-o hotărâre judecătorească, pe motivul culpei judecătorului care nu a stabilit corect raporturile reale dintre părți sau a săvârșit o eroare în aplicarea sau interpretarea legii, ori din culpa părților, care nu s-au apărat în bunele condiții.

Conform unei definiții doctrinare, apelul este mijlocul procesual prin care partea nemulțumită de hotărârea primei instanțe solicită instanței ierarhic superioare, în condițiile prevăzute de lege, refor-

marea hotărârii atacate ori anularea acesteia. S-a stabilit că instituția apelului este intrinsecă majorității legislațiilor statelor moderne, și că chiar dacă fundamental este aceeași, se poate regăsi sub o formă sau alta. Ca exemplu, unele legislații au acceptat varianta apelului deplin, iar altele s-au oprit la opțiunea apelului limitat, stabilind anumite interdicții în privința desfășurării procedurii de judecată în apel, acesta fiind și cazul Republicii Moldova, care a adoptat o formă mixtă. Am constatat că caracterele juridice ale apelului poartă o misiune pur doctrinară, întrucât cadrul legal este acela care stabilește imperativele de exercitare a căilor de atac, precum și formele sale de manifestare. Prin intermediul apelului, părțile au posibilitatea să înlăture erorile judiciare care, după parerea lor, au fost comise la etapa judecării în fond.

Prin stabilirea limitelor de exercitare a apelului, este cert că legiutorul a dorit să accentueze natura juridică a instituției apelului, și anume, acea de continuare a judecății din fond, și nu crearea unei noi judecăți în fond. Aceasta vine ca o continuare a ideii de securitate a raporturilor juridice referite la puterea lucrului judecat.

S-a constatat că legislatorul a instituit pentru solicitanții judecării în apel ca aceştia să respecte anumite rigurozități, fără de care exercitarea acestui drept nu este posibilă.

Dreptul de exercitare a căii de atac a apelului nu este condiționat de invocarea acestora de către apelant, în ordinea pentru a putea solicita examinarea cererii sale. Prin urmare, simpla nemulțumire a persoanei interesate se prezintă ca suficientă ca aceasta să declare apel împotriva hotărârii instanței de fond, iar instanța de apel să fie obligată să verifice legalitatea acesteia în limitele stabilite de lege.

Tranzacția de împăcare, renunțare la acțiune, restituirea apelului și retragerea apelului, toate cu scopul de a crea o posibilitate reală pentru părți ca să finalizeze judecarea pricinii fără consecințe, în ipoteza când imboldurile, care au stat la baza declarării apelului, au dispărut.

Am analizat soluțiile pe care le poate dispune instanța de apel, ca instanță superioară, învestită cu prerogativa judecării pricinii în apel, fie că vorbim de soluția respingerii apelului, atunci când hotărârea atacată se află în deplină concordanță cu conceptul de legalitate a hotărârii, precum și admiterea apelului, când instanța de apel ajunge la concluzia că la etapa judecării în fond s-au admis anumite erori sau omisiuni.

S-a stabilit că o distincție majoră dintre casarea totală și cea parțială prezintă interes practic sub aspectul faptului că, în caz de

casare parțială, partea care rămâne intactă se va bucura de puterea lucrului judecat.

Temeiurile de casare și modificare în partea ce ține de încălcările prevăzute de art. 386 CPC RM, nu sunt separate între ele, din atare fapt, instanța de apel fiind împuternicită să decidă de la caz la caz când urmează să dispună casarea și când modificarea hotărârii.

Am delimitat temeiurile legale de casare, și anume, în temeiuri care pot fi invocate doar de către instanța de apel în urma verificării legalității hotărârii, precum și temeiuri de casare care sunt parte componentă a principiului disponibilității de care dispun părțile.

Temeiurile de încetare și scoatere a cererii de pe rol, s-a constatat că acestea poartă un caracter necondiționat, fiind diferite în acest sens de temeiurile de casare prevăzute la art. 388 alin. (1) care sunt corelate cu obligația sau disponibilitatea părților de a face uz de ele.

În urma analizei practicii judiciare, s-a ajuns la concluzia că deși încălcarea procesuală admisă de către instanța de fond nu cade sub incidența niciunuia din temeiurile care au fost enumerate de legislator, totuși aceste încălcări se prezintă ca suficiente pentru soluția casării, deoarece au adus atingere judecării cauzei, fiind supracaracterului formal care ar fi împiedicat casarea sau modificarea hotărârii.

Neajunsurile depistate în prevederile legislative, care reglementează judecarea apelului, ne induc la ideea că ar fi oportun să fie operate următoarele modificări:

1. În scopul de a evita o dublare a normelor juridice, considerăm oportun să fie operate modificări în Codul de procedură civilă în sensul excluderii art. 387 și 388, or acestea nu fac altceva decât să menționeze repetat prevederile existente la art.432 CPC, unde sunt stabilite temeiurile de admisibilitate a recursului. În acest sens, fiind îndeajuns ca articolele 387 și 388 să fie înlocuite printr-un singur articol – art. 387 care va fi o normă de trimitere la prevederile art. 432 CPC RM.

2. Considerăm oportun să fie operate modificări, ca în redacția art.386 CPC să fie clar delimitate temeiurile de modificare a hotărârii de cele de casare. Prin atare fapt urmează a fi redusă la minim influența intimei convingeri a judecătorului.

3. De asemenea, considerăm că trebuie exclusă posibilitatea ca intimatul să poată ridica excepția soluționării litigiului pe cale arbitrală, până la începerea dezbaterilor în fond, deoarece dacă acesta nu a făcut uz de dreptul vizat la etapa judecării în fond, fiind legal citat și

prezent, nu este rezonabilă exercitarea acestui drept în apel, cu scopul de a obține casarea hotărârii fondului cu scoaterea cererii de pe rol. Alta ar fi situația când intimatul nu a fost prezent la etapa judecării în fond, și a dispus de posibilitatea reală de a ridica această excepție.

Bibliografie:

1. BELEI, E., COJUHARI, A. ș.a. *Drept procesual civil. Partea specială*. Chișinău: Lexon, 2016. 490 p.
2. BELEI, E. Exigențe față de hotărîrea judecătorească. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2008, nr.1-2, p.91-95.
3. Raport CSM cu privire la „Informația privind încărcătura volumului de lucru în instanțele de judecată pentru 12 luni anul 2015", Disponibil pe internet: http://www.csm.md/files/Statistica/2015/12_luni/Incarcatura_12_luni2015.pdf.